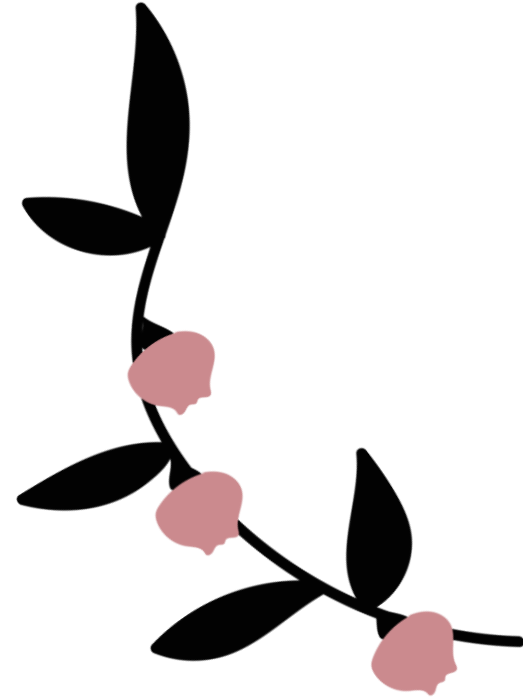

Keinoja pölyttäjien tukemiseen kaupungeissa

Marjaana Toivonen, Syke
PÖLYKOORDI-hanke
23.11.2023

POLYTTAJAT.FI
PÖLYTTÄJIEN PUOLESTA

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kirjallisuuskatsaus ja yleistajuinen tiivistelmä

- Polyttajat.fi > Auttamiskeinoja > Kunnille

Pölyttäjien tukemisen keinot kaupungeissa - kirjallisuuskatsaus

Marjaana Toivonen, Suomen ympäristökeskus

3.3.2023

Johdanto ja katsauksen tavoitteet

Kaupunkien laajeneminen ja tiivistyminen kaventavat pölyttäjien elintilaa. Samaan aikaan rakennetuissa ympäristöissä on paljon potentiaalia pölyttäjien elinolosuhteiden parantamiseen. Tieteelliseen tutkimukseen perustuva tieto ja ymmärrys luovat tähän vahvan perustan. Suomessa pölyttäjiä ja niiden suojelun keinoja on tutkittu lähes yksinomaan maatalousympäristöissä ja muilla kaupunkien ulkopuolisilla alueilla, mutta ulkomailta aihetta on tutkittu runsaasti myös kaupungeissa. Tämä kirjallisuuskatsaus pyrkii vastaamaan siihen, kuinka kaupungistuminen vaikuttaa pölyttäjiin, ja kuinka pölyttäjiä voidaan tukea kaupungeissa.

Työkalupakki

pölyttäjätystävälliseen kaupunkiin

PÖLYKOORDI-hankkeen tietokatsaus

Janne Heliölä & Marjaana Toivonen

Suomen ympäristökeskus, 17.4.2023

Katsauksen tausta ja tavoitteet

- Kaupunkien laajeneminen ja tiivistyminen kaventavat pölyttäjien elintilaa
- Kaupungeissa paljon potentiaalia pölyttäjien elinolosuhteiden parantamiseen
- Ulkomailla aihetta tutkittu paljon; tarve koota tutkimustieto suomenkieliseen raporttiin
- Tavoitteena vastata vertaisarvioituihin tieteellisiin julkaisuihin perustuen
 - kuinka kaupungistuminen vaikuttaa pölyttäjiin
 - kuinka pölyttäjiä voidaan auttaa kaupungeissa

Kuinka kaupungistuminen vaikuttaa?

- Elinympäristöjen väheneminen, sirpaloituminen, laadun heikkeneminen
- Pölyttäjien lajirikkaus, yksilömäärä ja harvinaisten lajien esiintyminen vähenevät
- Pölyttäjäyhteisöt yksipuolistuvat; parhaiten pärjäävät
 - Mesipistiäiset
 - Generalistit
 - Mesipistiäisistä maanpinnan yläpuolella pesivät ja myöhään lentonsa aloittavat lajit
 - Perhosista isokokoiset vahvat lentäjät ja lämpöhakuiset lajit
 - Eksoottiset lajit
- Tutkimukset keskittyneet mesipistiäisiin ja perhosiin

Miten pölyttäjiä voi auttaa kaupungeissa?

- 1) Lisää pölyttäjien suosimia elinympäristöjä: niittyjä, kaupunkiviljelyalueita ja ruderaatteja
- 2) Valitse viheralueille pölyttäjien suosimia kasvilajeja
- 3) Vähennä niittoa ja kevennä muutakin hoitoa
- 4) Lisää pölyttäjien lisääntymispaikkojen määrää
- 5) Lisää viheralueiden vaihtelevuutta ja kokoa – huomioi myös niiden sijoittelu
- 6) Lievennä pölyttäjille haitallisia tekijöitä

1) Lisää pölyttäjien suosimia elinympäristöjä

- Niitty laikut
 - Perhoset, uhanalaiset mesipistiäiset
 - Olemassa olevien niittyjen säilyttäminen ja hoidon jatkaminen ensisijaista; myös uusia voi perustaa
- Kaupunkiviljelyalueet: viljelypalstat, siirtolapuutarhat
 - Mesipistiäiset
 - Mesikasvien runsaus ja monimuotoisuus
 - Monivuotiset kasvit ja hoitamattomat laikut tärkeitä
- Ruderaatit
 - Jopa niittyjen veroisia, mutta eroavat lajistoltaan
 - Luontoarvoja ei usein tunnisteta – vaarassa kadota

2) Valitse viheralueille pölyttäjien suosimia kasvilajeja

- Monivuotiset kasvit
- Luonnonvaraiset kasvit
- Puutarhakasvien yksinkertaiset lajikkeet
- Pölyttäjien erityisesti suosimat kasvit, esim. apilat, kangasajuruoho, mäkimeirami, sarjakukkaiset...
- Kasvit, jotka kukkivat silloin, kun muuta ravintoa on vähän
 - Pajut ja muut mettä tuottavat puut keväällä
 - Eksoottiset kasvit voivat parantaa ravintotilannetta kasvukauden loppupuolella

3) Vähennä niittoa, kevennä muutakin hoitoa

- Nurmikoiden niittovälin harventaminen
- Harvemmin niitetyillä alueilla (ainakin osalla alueesta) niiton myöhäistäminen tai niitto joka toinen vuosi
- Kaikenlaisen hoidon vähentäminen (kitkeminen, puiden ja pensaiden leikkaus, rikkakasvi- ja hyönteismyrkkyjen käyttö...)
- Hoitamattomien alueiden jättäminen

4) Lisää lisääntymispaikkojen määrää

- Paljas maanpinta kivennäismaalla
- Pienet kosteikat, ojat
- Metsälaikut
- Lahopuu
- Hyönteishotellit

5) Lisää viheralueiden vaihtelevuutta ja kokoa - huomio myös sijoittelu

- Vaihtelu viheralueiden sisällä ja niiden välillä olosuhteissa, kasvillisuudessa, hoitotavoissa
- Suuret viheralueet ylläpitävät pölyttäjiä paremmin kuin pienet – mutta pienetkin viheralueet arvokkaita, jos niiden laatu hyvä
- Viheralueen laatu ja hoito vaikuttavat yleensä enemmän kuin ympäröivä maisema
- Viherkatot
 - Etuna aurinkoisuus; haittana tuulisuus ja eristyneisyys
 - Mesipistiäiset hyödyntävät; kukkakärpäset eivät
 - Hyönteishotellit mieluiten alle viisikerroksisten rakennusten katoille – pesiminen vähenee rakennuksen korkeuden kasvaessa

6) Lievennä haitallisia tekijöitä

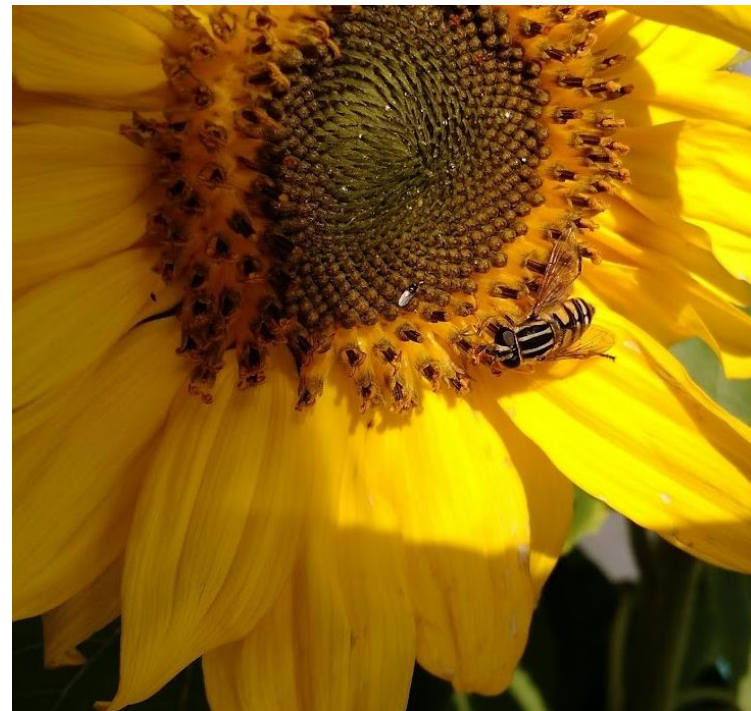
- Ilmansaasteet
- Maaperän rehevöityminen tai pilaantuminen
- Valosaaste
- Lämpötilojen nousu (ympäröiviä alueita korkeammat lämpötilat)
- Korkea tarhamehiläistiheys
- **Vähennä näitä erityisesti villien pölyttäjien suosimien alueiden läheisyydessä**

Yhteenveto ja johtopäätökset 1/2

Tehokkaita toimia pölyttäjien tukemiseen kaupungeissa

- Tärkeimpien pölyttjäelinympäristöjen lisääminen
- Niittämällä hoidettavien alueiden niiton harventaminen ja myöhäistäminen
- Pölyttäjien ravintokasvien suosiminen viheralueilla
- Lisääntymispaikkojen kuten paljaan maanpinnan, kosteikkojen ja lahoppuun lisääminen

Yhteenveto ja johtopäätökset 2/2

- Pölyttäjien suojeleminen vaatii lukuisten toimijoiden osallistumista
- Erittäin tärkeää tunnistaa ja säilyttää pölyttäjien elinympäristöt uusilla alueilla suunniteltaessa
- Myös yksityispihojen pölyttäjäystävällisen hoidon yleistymisellä olisi suuri merkitys
- Kaupunkilaisten innostaminen pölyttäjäystävällisiin harrastuksiin: pölyttäjien seurantaan, kaupunkiviljelyyn, kaupunkiniittyjen hoitoon
- Viestinnän tärkeys: tieto muuttuneiden hoitokäytäntöjen hyödyistä lisää myönteistä suhtautumista

